

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ СУСПІЛЬСТВА**

ОБУШНИЙ СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

**Методичні рекомендації
до вивчення курсу
«МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ»**

КИЇВ - 2015

УДК 339.7 (075)
ББК 65.268р2
О26

Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту суспільства
Київського університету імені Бориса Грінченка
(Протокол № 01 від 17.09.2014 р.)

Рецензенти:

Збарський В.К., доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємства ім. проф. І.Н. Романенка Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Васечко Л.І., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, менеджменту та економіки Інституту суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка.

Обушний С.М.

Методичні рекомендації до вивчення курсу «Міжнародні фінанси» / С.М. Обушний. - К.: Видавництво «Університет» Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015. – 24 с.

У методичних рекомендаціях наведені загальні методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Міжнародні фінанси», робоча програма, пояснення до тем, плани семінарських занять, рекомендована література, питання для самоконтролю, перелік основних тем для написання індивідуального навчально-дослідного завдання, система поточного та підсумкового контролю знань і питання до екзамену.

УДК 339.7 (075)
ББК 65.268р2
О26

© Обушний С.М., 2015 р.
© Київський університет
імені Бориса Грінченка, 2015 р.

ВСТУП

Динамічні процеси глобалізації у світовій економіці породжують ускладнення міжнародних валютно-кредитних відносин, які змінюють свій зміст, принципи і форми організації разом з трансформацією світового господарства. Це породжує потребу, а тим самим і **актуальність**, вивчення сучасних основ організації міжнародних фінансів.

Дисципліна «Міжнародні фінанси» є однією з базових дисциплін для підготовки економістів, що здобувають знання, необхідні для здійснення професійної діяльності в економічній сфері.

Курс «Міжнародні фінанси» **розглядає**: основи функціонування міжнародних фінансів і світового фінансового ринку в умовах глобалізації; закономірності, структуру та принципи функціонування національної, регіональної і світової валютних систем; поняття і структуру валютного ринку, його види, функціональне призначення і учасників; валютний курс, чинники, що впливають на його зміну, основні поняття і терміни, пов'язані з цією категорією; види і характеристики валютних операцій; форми міжнародних розрахунків, їх особливості і чинники, що впливають на їх вибір; суть і функції, роль і види міжнародного кредиту; основи формування балансів міжнародних розрахунків; міжнародні валютні кредитні і фінансові організації, досвід їх функціонування.

Метою вивчення курсу «Міжнародні фінанси» є формування у студентів цілісної системи теоретичних знань про фундаментальні закономірності розвитку міжнародних фінансів в умовах глобалізації економіки для наступного застосування їх на практиці.

Завданнями курсу «Міжнародні фінанси» є:

1. Формування системних знань про:
 - трансформацію ролі міжнародних фінансів в умовах глобалізації економіки;
 - призначення і тенденції розвитку світового фінансового ринку;
 - зміст валютних відносин в системі міжнародних фінансів;
 - закономірності, структуру і принципи функціонування національної, регіональної і світової валютних систем;
 - механізми формування валютного курсу;
 - зміст, функціональне призначення, види і учасників валютного ринку;
 - види і особливості валютних операцій;
 - форми міжнародних розрахунків, їх особливості та чинники, що впливають на їх вибір;
 - суть, функції, роль і види міжнародного кредиту;
 - основи побудови і регулювання платіжного балансу;
 - роль міжнародних валютних кредитних і фінансових організацій в міжнародній фінансовій системі.
2. Розробка системного підходу до аналізу сучасних міжнародних фінансових відносин.

3. Розвиток навичок аналізу та використання інформації про стан окремих сфер міжнародних фінансів при схваленні управлінських рішень і оцінці їх ефективності.

По завершенні вивчення дисципліни «Міжнародні фінанси» студенти повинні здобути:

знання економічних категорій, закономірностей розвитку, основних принципів і форм організації міжнародних фінансів; уміння здійснювати валютні операції і міжнародні розрахунки, оцінювати стан міжнародних валютних, кредитних ринків, виявляти сучасний стан і тенденції розвитку міжнародних фінансових;

навички проведення розрахунків по валютних операціях, міжнародних розрахунків по імпортно-експортних операціях, управління валютними ризиками, залучення і розміщення тимчасово-вільних грошових коштів на міжнародному ринку капіталу.

Місце у структурно-логічній схемі спеціальності. Деякі розділи курсу «Міжнародні фінанси» пов'язані з іншими економічними дисциплінами напряму «Економіка», які студенти вивчали раніше, зокрема: «Основи економічної теорії», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Міжнародна економіка», «Економіка підприємства», «Фінанси», «Гроші та кредит» тощо.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 72 год., із них:

- лекції - 16 год.;
- семінарські заняття - 12 год.;
- індивідуальна робота - 4 год.;
- самостійна робота - 36 год.;
- підсумковий контроль (у формі модульного контролю) - 4 год.

Поточний контроль знань по учебній дисципліні проводиться у вигляді усних опитувань, аудиторних письмових самостійних і контрольних робіт, тестових завдань, домашніх завдань, виконання самостійних науково-дослідних робіт під керівництвом викладача.

Підсумковий контроль знань студентів по дисципліні «Міжнародні фінанси» завершується складанням заліку.

I. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ зп	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульних та підсумковий контроль
Змістовий модуль I								
1	Міжнародні фінанси і світовий фінансовий ринок	8	4	2	2		4	
2	Валютні відносини в системі міжнародних фінансів і форма їх організації	8	4	2	2		4	
3	Валюта, валютний курс і валютні операції	8	4	2	2		4	
4	Валютний ринок: поняття, функції, види, учасники	10	4	2		2	6	
Разом		36	18	8	6	2	18	2
Змістовий модуль II								
5	Форми міжнародних розрахунків	8	4	2	2		4	
6	Міжнародний кредит як економічна категорія	8	4	2	2		4	
7	Баланси міжнародних розрахунків	8	4	2	2		4	
8	Міжнародні валютно-кредитні організації	10	4	2		2	6	
Разом		36	18	8	6	2	18	2
Разом за навчальним планом		72	36	16	12	4	36	4

II. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

ТЕМА 1. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ І СВІТОВИЙ ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Методичні вказівки

Міжнародні фінансові відносини: зміст і чинники, що впливають на розвиток. Суть і основа міжнародних фінансів. Світові фінансові ресурси. Міжнародні публічні і міжнародні приватні фінанси.

Фінансова глобалізація: зміст, напрями прояву, вплив на міжнародні фінанси. Риси міжнародних фінансів в умовах фінансової глобалізації. Позитивні і негативні ефекти фінансової глобалізації.

Світовий фінансовий ринок як особлива сфера економічних стосунків. Поняття світового фінансового ринку з економічної і інституціональної позиції. Функції світового фінансового ринку. Класифікація світового фінансового ринку. Учасники світового фінансового ринку: види і особливості. Етапи формування і розвитку світового фінансового ринку. Риси світового фінансового ринку на сучасному етапі.

Семінарське заняття №1

1. Міжнародні фінанси: суть та вплив фінансової глобалізації.
2. Світовий фінансовий ринок: зміст і тенденції розвитку в умовах глобалізації.

Рекомендована література [1,2,3,4,5,6]

Рекомендації щодо самостійного вивчення теми:

Після засвоєння теоретичного матеріалу даної теми студенти повинні отримати знання про сутність міжнародних фінансів і засади функціонування світового фінансового ринку.

У процесі вивчення сутності міжнародних фінансів потрібно звернути увагу на природу даної економічної категорії і передумови, які сприяють розвитку міжнародних фінансових відносин; вивчити трактування поняття «міжнародні фінанси» різних економістів та скласти власне уявлення про цю економічному категорію; визначити, що відноситься до міжнародних фінансових ресурсів; розмежувати публічні та приватні міжнародні фінанси та виділити різницю між їх суб'єктами.

З метою поглибленого вивчення трансформації змісту міжнародних фінансів належить дослідити природу і прояви фінансової глобалізації, визначитися з її позитивними і негативними наслідками.

Потрібно звернути увагу на те, що процес фінансової глобалізації є головним чинником формування світового фінансового ринку, а тому рекомендується вивчити поняття світового фінансового ринку і його різноманіття; розглянути еволюцію світового фінансового ринку.

ТЕМА 2. ВАЛЮТНІ ВІДНОСИНИ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСІВ І ФОРМА ЇХ ОРГАНІЗАЦІЇ

Методичні вказівки

Валютно-фінансові відносини як основа міжнародних фінансів. Валютні відносини: зміст і рівні організації. Суб'єкти валютних відносин. Правове регулювання валютних відносин.

Валютна система як форма організації валютних відносин. Види валютних систем і їх характеристика. Структурні елементи світової, регіональної та національної валютних систем.

Еволюція світової валютної системи і чинники її обумовлюють. Етапи еволюції світової валютної системи. Риси Паризької валютної системи. Основи Генуезької валютної системи. Сутнісні принципи Бреттон-Вудської валютної системи. Структурні позиції Ямайської валютної системи.

Валютна інтеграція: поняття і ефекти. Валютні зони як наслідок валютної інтеграції. Європейська валютна система як закономірний результат інтеграційних процесів в Європі. Римський договір: мета і підсумки. «План Вернера»: послідовність реалізації і досягнуті результати. Механізм функціонування Європейської валютної системи 80-х років ХХ століття. «План Делора» і Маастрихтський договір. Критерії конвергенції, закріплені Маастрихтським договором. Етапи формування економічного і валютного союзу передбачені Маастрихтським договором.

Програма введення єдиної валюти Європейської союзу. Місце Європейського валютного інституту в здійсненні завдань Маастрихтського договору. Європейський центральний банк як наступник Європейського валютного інституту. Європейська система центральних банків: структура і завдання. Наслідок введення ЄВРО і трансформація його ролі у світовій валютній системі.

Семінарське заняття №2

1. Поняття «валютні відносини» і рівні їх організації.
2. Валютна система: поняття та види.
3. Еволюція світової валютної системи.
4. Європейська валютна система.

Рекомендована література [1,2,3,4,5,6]

Рекомендації щодо самостійного вивчення теми:

За підсумками вивчення навчального матеріалу першої теми студенти повинні отримати уявлення про основи функціонування валютних відносин, принципи побудови і розвитку валютних систем.

Засвоюючи зміст валютних відносин студенту необхідно звернути увагу на те, що вони є особливим видом економічних відносин, виступають основою міжнародних фінансів. Необхідно визначити, в чому проявляється специфіка даних відносин. Після розгляду рівнів організації валютних відносин навчається

повинен засвоїти їх відмінні риси. Вивчаючи фактори, що вплинули на розвиток валютних відносин, слід звернутися до додаткової літератури і спробувати самостійно виявити напрями такого впливу.

Для поглибленого розуміння сутності валютної системи належить вивчити дефініції цього терміна різних авторів, постаратися узагальнити дані погляди. Особливу увагу слід звернути на те, що валютна система являє собою сукупність валютних відносин, валютного механізму та системи органів валютного регулювання та валютного контролю. При вивченні видів валютних систем потрібно звернути увагу на їх відмінності, на особливості їх елементів.

З метою осягнення історичної обумовленості сучасного стану світової валютної системи необхідно розглянути її еволюцію і загострити увагу на причинах кризи світової валютної системи на тому чи іншому етапі розвитку.

Розбираючи етапи формування Європейської валютної системи, слід визначити передумови її організації, закономірності та перспективи розвитку.

ТЕМА 3. ВАЛЮТА, ВАЛЮТНИЙ КУРС І ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ

Методичні вказівки

Зміст і сфера застосування поняття «валюта». Класифікація валют: по приналежності; по відношенню до валютних запасів країни, за принципом побудови; по мірі конвертованості; за видами валютних операцій; по мірі стабільності; за матеріально-речовою формою. Характеристика видів валют за кожною класифікаційною ознакою.

Валютний курс як вартісна категорія. Доцільність розрахунку валютного курсу. Режим валютного курсу: поняття і види. Режим фіксованих курсів. Режим плаваючих валютних курсів. Проміжні режими валютного курсу: режим ковзаючої фіксації, режим часової цільової зони, режим валютного коридору, режим спільного (колективного) плавання. Паритет купівельної спроможності як вартісна основа валютного курсу. Чинники, що впливають на формування валютного курсу: кон'юнктурного і структурного характеру.

Класифікація валютних курсів. Характеристика видів валютних курсів: за методом валютного котирування; за способом фіксації; по відношенню до паритету купівельної спроможності валют; за видом валютної угоди; за способом встановлення; за наявністю котирування на валютному ринку; по відношенню до учасників валютної угоди; залежно від обліку інфляції.

Теорії регулювання валютних курсів і їх основні положення.

Зміст валютних операцій. Валютна позиція: види і характеристика. Класифікація валютних операцій: за змістом, за термінами виконання.

Касові валютні угоди. Дата валютування. Угоди spot, tom, tod. Касові угоди при асиметричних датах валютування. Spot курс.

Термінові валютні угоди та їх особливості. Валютний форвард: зміст, основні риси і мета укладення. Види форвардних контрактів: форвардний контракт з повним постачанням і розрахунковий форвардний контракт. Форвардний курс. Форвардна маржа. Правило великого пальця. Методи котирування форвардного курсу.

Валютний ф'ючерс. Порівняльна характеристика валютного форварда та ф'ючерсу. Особливості ринку валютних ф'ючерсів. Ф'ючерсна маржа: початкова і варіаційна. Валютний опціон: зміст і відмінні риси. Учасники опціонної угоди. Опціонний курс. Опціонний термін. Види валютних опціонів: опціон на купівлю, опціон на продаж, подвійний опціон. Стили виконання опціонів: американський і європейський. Розрахунок доходу по опціону.

Операції своп на валютному ринку: зміст і види. Валютний своп. Дата валютування і дата закінчення свопу. Buy/sell своп і sell/buy своп. Види валютного свопу по термінах. Процентний своп. Нога свопу. Валютно-процентний своп.

Арбітражні угоди з валютою: зміст і види. Валютний арбітраж: просторовий і часовий. Процентний арбітраж: арбітраж з форвардним покриттям і без форвардного покриття.

Семінарське заняття №3

1. Поняття «валюта». Класифікація валют.
2. Валютний курс: поняття, доцільність обчислення і визначаючі фактори.
3. Класифікація валютних курсів.
4. Теорії регулювання валютного курсу.
5. Поняття та види валютних операцій.
6. Касові валютні операції (операції спот).
7. Валютний форвард.
8. Валютний ф'ючерс.
9. Валютний опціон.
10. Операції своп.
11. Арбітражні угоди з валютою.

Рекомендована література [1,2,3,4,5,6]

Рекомендації щодо самостійного вивчення теми:

Після освоєння даної теми студенти повинні отримати уявлення про валюту як грошову одиницю особливого роду і знання про основи формування валютного курсу.

У процесі розгляду сутнісних характеристик валюти необхідно визначити, які функції виконує дана економічна категорія. Розбираючи класифікацію валюти, необхідно звернути увагу з яких класифікаційними ознаками проводиться поділ за видами. Вивчаючи види валют за ступенем конвертованості, варто розібрати поняття «конвертованість» і розглянути її види.

При вивченні валютного курсу слід звернути увагу на вартісну природу даної категорії. Розглядаючи режими валютного курсу, потрібно визначити доцільність їх застосування в різних економічних умовах. Для виявлення особливостей впливу кон'юнктурних і структурних факторів на формування валютного курсу, слід ознайомитися з додатковою літературою.

Для отримання цілісного уявлення про види валютних курсів необхідно ознайомитися з їх класифікацією, визначити підстави для їх виділення. Особливу

увагу також слід приділити положенням основних теорій регулювання валютного курсу.

Вивчаючи зміст і види валютних операцій, слід звернути увагу на їх відмінності і специфіку прояву, розібрати поняття «валютна позиція» і засвоїти її види.

Розглядаючи касові валютні операції, необхідно загострити увагу на їх особливості і видах, засвоїти поняття «дата валютування» і зрозуміти, яким чином розмежовуються угоди з негайною поставкою в залежності від цієї дати. Постарайтеся виявити переваги та недоліки касових валютних операцій.

Розбираючи форвардну валютну операцію, визначте, в яких цілях вона здійснюється і якими відмінними рисами володіє. Зверніть увагу на відмінності форвардних контрактів з повною поставкою від розрахункових форвардних контрактів. Детально вивчіть порядок розрахунку форвардного курсу і форвардної маржі. Слід також засвоїти, які є методи котирування форвардного курсу.

При розгляді змісту валютного ф'ючерсу слід звернути увагу на те, що даний контракт є біржовим і саме з цієї особливості впливають подальші відмінності валютного ф'ючерсу від валютного форварда. Розберіть різницю між початковою та варіаційною маржею.

Для виявлення особливостей валютного опціону, познайомтеся з вмістом цієї угоди, з основними її видами і стилями виконання. Розберіть формули розрахунку доходу за валютним опціоном.

З метою отримання цілісного уявлення про сутність операції своп, розгляньте її основні види і виявити їх відмінні риси.

Вивчаючи арбітражні операції з валютою зверніть увагу на різні схеми здійснення даної операції, що дозволяють вибрати оптимальну стратегію купівлі-продажу валюти з метою отримання прибутку.

ТЕМА 4. ВАЛЮТНИЙ РИНОК: ПОНЯТТЯ, ФУНКЦІЇ, ВИДИ, УЧАСНИКИ

Методичні вказівки

Валютний ринок в широкому значенні слова і у вузькому розумінні. Валютний ринок з інституціональної та організаційної точок зору. Чинники, що сприяють формуванню валютного ринку. Функції валютного ринку. Особливості сучасного валютного ринку. Класифікація валютного ринку: за сферою поширення, по відношенню до валютних обмежень, за видами режимів валютних курсів, по мірі організованості, за формами розрахунків, за термінами здійснюваних валютних операцій, за об'ємом угод, за наявністю посередника, за характером валютних операцій.

Учасники валютного ринку та їх характеристика. Класифікація учасників валютного ринку: з економічної точки зору, з інституціональної точки зору, по мірі комерційного ризику, по мірі організованості, за ступенем впливу на стан ринку.

Рекомендована література [1,2,3,4,5,6]

Рекомендації щодо самостійного вивчення теми:

В результаті вивчення теоретичних матеріалів, що стосуються даної теми, студенти повинні отримати знання про основи функціонування валютного ринку.

При освоєнні поняття «валютний ринок» слід звернути увагу на його багатогранність, вивчити різні точки зору на дане визначення. Для усвідомлення ролі валютного ринку в економіці розгляньте функції валютного ринку.

Вивчаючи види валютного ринку, необхідно розібрати класифікаційні ознаки і детально проаналізувати кожен з них, а також загострити увагу на особливості функціонування світового валютного ринку.

Розглядаючи учасників валютного ринку, потрібно охопити всі підстави класифікації і зіставити учасників з різними класифікаційними ознаками один з одним.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ТЕМА 5. ФОРМИ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ

Методичні вказівки

Поняття міжнародних розрахунків, умови їх реалізації. Кореспондентські відносини і види кореспондентських рахунків: ЛОРО, НОСТРО. Учасники міжнародних розрахунків. Особливості міжнародних розрахунків. Валютно-фінансові і платіжні умови зовнішньоторговельного контракту: валюта ціни і спосіб її встановлення, валюта платежу, курс перерахунку при неспівпаданні валюти ціни і валюти платежу, умови платежу, форми міжнародних розрахунків.

Банківський переказ: зміст і види. Порядок розрахунку банківським переказом. Способи здійснення банківського переказу. Переваги і недоліки банківського переказу. Уніфіковані правила по інкасо. Фінансові і комерційні документи. Види інкасо: чисте інкасо і документарне інкасо. Сторони по інкасо. Основні види документарне інкасо. Механізм здійснення інкасової форми розрахунків. Переваги та недоліки документарного інкасо.

Документарний акредитив. Уніфіковані правила та звичаї для документарних акредитивів. Механізм здійснення акредитивної форми розрахунків. Принципи прийому банком документів при документарному акредитиві. Форми документарного акредитиву. Переваги та недоліки документарного акредитиву.

Семінарське заняття №4

1. Поняття міжнародних розрахунків та їх особливості.
2. Банківський переказ.
3. Документарне інкасо.
4. Документарний акредитив.

Рекомендована література [1,2,3,4,5,6]

Рекомендації щодо самостійного вивчення теми:

Після вивчення цієї теми студент повинен отримати знання про основи здійснення міжнародних розрахунків.

При вивченні змісту міжнародних розрахунків необхідно звернути увагу на особливості їх здійснення. Слід не випустити з уваги, що міжнародні розрахунки обслуговують рух товарів і послуг за зовнішньоторговельними контрактами. Саме в них відбувається фіксація основних валютно-фінансових і платіжних умов угоди, які належить розібрати.

З метою засвоєння сутності основних форм міжнародних розрахунків, потрібно виявити їх особливості, розглянути механізм здійснення, визначити переваги та недоліки.

ТЕМА 6. МІЖНАРОДНИЙ КРЕДИТ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Методичні вказівки

Суть і функції міжнародного кредиту як економічної категорії. Принципи міжнародного кредиту. Сторони міжнародного кредиту. Роль міжнародного кредиту в економіці.

Форми міжнародного кредиту і їх класифікація: за джерелами, за призначенням, за видами, за валютою позики, за термінами, за сферою функціонування, по забезпеченню, залежно від техніки надання, залежно від категорії кредитора. Суть і призначення комерційного (фірмового) кредиту, його характеристика. Основні види і форми надання комерційного кредиту: продаж товару з розстрочкою платежу, вексельний кредит, кредит по відкритому рахунку, аванс. Банківський міжнародний кредит, його переваги. Види банківського міжнародного кредиту, їх суть та призначення. Фінансування зовнішньоторговельних операцій за допомогою лізингу, факторингу, форфейтингу.

Семінарське заняття №5

1. Сутність міжнародного кредиту та його роль в економіці.
2. Форми міжнародного кредиту.

Рекомендована література [1,2,3,4,5,6]

Рекомендації щодо самостійного вивчення теми:

В результаті вивчення навчальних матеріалів з даної теми студент повинен отримати теоретичні знання про міжнародний кредит як економічної категорії.

У ході розгляду змісту міжнародного кредиту зверніть увагу на особливості даних економічних відносин. Проведіть аналіз основних принципів міжнародного кредиту. Для визначення значення міжнародного кредиту у фінансуванні зовнішньоторговельних операцій та в економіці в цілому розберіть функції цієї економічної категорії. Акцентуйте також увагу на двояку роль міжнародного кредиту в економіці.

З метою розуміння багатогранності міжнародного кредиту вивчіть його

класифікацію. Зверніть особливу увагу на фірмовий та банківський міжнародний кредит, як найбільш поширені форми міжнародного кредиту.

ТЕМА 7. БАЛАНСИ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ

Методичні вказівки

Поняття та види балансів міжнародних розрахунків. Зміст розрахункового балансу, балансу міжнародної заборгованості і платіжного балансу.

Платіжний баланс як вартісне вираження масштабів, структури і характеру зовнішньоекономічних операцій країни, її участі в світовому господарстві. Ретроспективна трансформація змісту платіжного балансу. Роль Міжнародного валютного фонду в розробці методології складання платіжних балансів. Поняття платіжного балансу відповідно до методології МВФ. Принцип подвійного запису. Методологічні проблеми складання платіжного балансу. Принципи розподілу платіжного балансу за статтями і розділами.

Основні та балансуючі статті платіжного балансу. Сальдо платіжного балансу та проблеми його визначення. Концепції визначення сальдо платіжного балансу: концепція балансу поточних операцій; концепція базисного балансу; концепція балансу офіційних розрахунків.

Фактори, що впливають на платіжний баланс. Концепції регулювання платіжного балансу. Державне регулювання платіжного балансу. Міждержавне регулювання платіжного балансу.

Платіжний баланс України: зміст і методологія складання. Основні операції, що відображаються в розділах платіжного балансу України. Нейтральне та аналітичне подання платіжного балансу України. Джерела інформації, які використовуються при складанні платіжного балансу України та особливості їх застосування.

Семінарське заняття №6

1. Сутність і види балансів міжнародних розрахунків.
2. Платіжний баланс: поняття, методологія складання і структура.
3. Вимірювання сальдо платіжного балансу.
4. Регулювання платіжного балансу.
5. Платіжний баланс України.

Рекомендована література [1,2,3,4,5,6]

Рекомендації щодо самостійного вивчення теми:

За підсумками вивчення даної теми студенти повинні отримати уявлення про види балансів міжнародних розрахунків і основи побудови та регулювання платіжного балансу.

Розглядаючи поняття та види балансів міжнародних розрахунків, зверніть увагу на особливості їх змісту. Визначте місце платіжного балансу в системі балансів міжнародних розрахунків.

Вивчіть еволюцію методології складання платіжного балансу. Визначте,

який орган займається розробкою, вдосконаленням та впровадженням рекомендацій щодо складання і публікації платіжних балансів. З метою засвоєння правил відображення операцій в платіжному балансі вивчіть принцип подвійного запису. Зверніть увагу на методологічні проблеми, які виникають при складанні платіжного балансу. Розберіть принципи структурування платіжного балансу і вивчіть основні статті даного документа. Визначте поняття сальдо платіжного балансу і виділіть проблеми методики його розрахунку. Вивчіть сутнісні характеристики концепцій визначення сальдо платіжного балансу.

Зверніть увагу на нерівноважний стан платіжних балансів більшості держав і виявити фактори, які впливають на платіжний баланс. Вивчіть еволюцію концепцій регулювання платіжних балансів. Розгляньте методи регулювання платіжного балансу і визначте особливості їх застосування залежно від економічного стану, стану валютної сфери та міжнародних розрахунків країни.

Виявити особливості складання платіжного балансу і визначте, які операції підлягають відображенню за статтями платіжного балансу України.

ТЕМА 8. МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-КРЕДИТНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Методичні вказівки

Цілі, принципи та характеристика міжнародних фінансових інститутів. Причини виникнення та передумови розвитку міжнародних валютно кредитних і фінансових організацій, їх роль у світовій економіці.

Міжнародний валютний фонд (МВФ). Мета заснування і функціонування МВФ. Організаційна структура МВФ. Формування ресурсів МВФ. Роль і місце МВФ в міжнародних валютно-кредитних відносинах. Основні напрями діяльності МВФ.

Група Світового банку, її характеристика і структура: Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародна асоціація розвитку (МАР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Міжнародне агентство з гарантування інвестицій (МАГІ), Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних спорів (МЦВІС).

Банк міжнародних розрахунків: цілі створення, завдання, функції, роль у світовій валютній системі.

Європейський банк реконструкції і розвитку (ЄБРР). Історія виникнення і організаційна структура. Мета і завдання функціонування. Кредитно-інвестиційна політика ЄБРР.

Рекомендована література [1,2,3,4,5,6]

Рекомендації щодо самостійного вивчення теми:

Після вивчення теоретичних матеріалів даної глави студент повинен одержати знання про основи функціонування міжнародних валютно-кредитних організацій та їх ролі у світовій валютній системі.

При розгляді сутності міжнародних валютно-кредитних організацій зверніть увагу на їх статус, цілі освіти і роль в економіці.

Для визначення статусу Міжнародного валютного фонду ознайомтесь з історичними передумовами його виникнення, призначенням МВФ і його цілями. Вивчаючи організаційну структуру МВФ, зверніть увагу на ієрархію управлінських органів, їх функціонал. Визначте, за рахунок яких джерел формуються ресурси МВФ і які напрями діяльності МВФ вони забезпечують.

У ході вивчення діяльності групи Світового банку зверніть увагу на структури його утворюють, однаковість їх цілей і специфіку напрямків діяльності.

У процесі розгляду діяльності Банку міжнародних розрахунків розберіть цілі її створення і співвіднесіть їх з напрямками діяльності.

Вивчаючи Європейський банк реконструкції та розвитку зверніть увагу на те, якими шляхами дана організація прагне до досягнення мети свого функціонування.

III. КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Розділи (обсяг в годинах)	Вид контролю	Бали	Термін виконання (тижні)
<i>VI СЕМЕСТР</i>			
Змістовий модуль I.			
Міжнародні фінанси і світовий фінансовий ринок. Валютні відносини в системі міжнародних фінансів і форма їх організації. Валюта, валютний курс і валютні операції. Валютний ринок: поняття, функції, види, учасники. (18 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль, тестування, екзамен	5	I - VII
Змістовий модуль II.			
Форми міжнародних розрахунків. Міжнародний кредит як економічна категорія. Баланси міжнародних розрахунків. Міжнародні валютно-кредитні організації. (18 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль, тестування, екзамен	5	VIII - XIV
Разом: 36 год.	Разом: 10 балів		

IV. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом поза-аудиторної індивідуальної діяльності спеціаліста, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання спеціалістами ІНЗД прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Міжнародні фінанси» – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Орієнтовна структура ІНДЗ - титульна сторінка, мета ІНДЗ, план ІНДЗ, розділи (I, II, ...), висновки ІНДЗ, додатки (якщо вони є), список рекомендованої літератури.

Система оцінювання ІНДЗ

ІНДЗ подається викладачеві, який проводить заняття з даної дисципліни. Оцінка за ІНДЗ виставляється на заключному занятті з курсу на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом ІНДЗ. Можливий захист завдання у формі усного звіту студента про виконану роботу (до 5 хвилин). Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл. 4.1 і 4.2.

Таблиця 4.1

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	4 бали
2.	Складання плану	2 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	10 балів
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	4 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	6 балів
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	4 бали
Разом		30 балів

Таблиця 4.2

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	25-30	Відмінно
Достатній	20-24	Добре
Середній	15-19	Задовільно
Низький	0-14	Незадовільно

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Міжнародні фінанси».

Орієнтовна тематика навчально-дослідних проектів з навчальної дисципліни «Міжнародні фінанси»:

1. Міжнародні фінанси в умовах фінансової глобалізації.
2. Сучасний стан та перспективи розвитку світового фінансового ринку.
3. Розвиток світової валютної системи: ретроспектива і перспектива.
4. Причини виникнення і проблеми регулювання валютних криз.

5. Валютна інтеграція та регіональні валютні системи.
6. Оцінка місця і ролі України у світовій валютній системі.
7. Аналіз розвитку валютної системи України на сучасному етапі.
8. Валютний курс української гривні і фактор його визначають.
9. Валютна політика в системі регулювання валютних відносин.
10. Оцінка тенденцій розвитку валютного ринку України.
11. Сучасні тенденції розвитку ринку строкових валютних операцій.
12. Операції своп на валютному ринку: інструмент хеджування та отримання прибутку.
13. Міжнародні розрахунки в банківській практиці.
14. Міжнародний кредит: сутність та призначення.
15. Банківський міжнародний кредит та його роль в економіці.
16. Міжнародний лізинг: проблеми та перспективи розвитку.
17. Факторинг як форма міжнародного кредиту.
18. Форфейтинг в системі кредитування зовнішньої торгівлі.
19. Методологія складання та особливості регулювання платіжного балансу України.
20. Аналіз діяльності Міжнародного валютного фонду у світовій валютній системі.
21. Група Світового банку: структура і значення у світовій валютній системі.
22. Оцінка діяльності та перспектив розвитку Банку міжнародних розрахунків.
23. Передумови створення та напрями діяльності Європейського банку реконструкції та розвитку.
24. Регіональні банки розвитку: призначення та особливості функціонування.

V. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів з дисципліни «Міжнародні фінанси» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види та терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 5.1, табл. 5.2.

Таблиця 5.1

**Розрахунок рейтингових балів
за видами поточного (модульного) контролю в VI семестрі**

№ зп	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	4	4	4	4
2	Відвідування практичних (семінарських, лаб.) занять	1	3	3	3	3
3	Виконання завдання для самостійної роботи (домашнього завдання)	5	1	5	1	5
4	Робота на практик. (семінарськ.) занятті (в т.ч. доповідь, виступ, повідомл., дискусія)	10	3	30	3	30
5	Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)	30			1	30
6	Опрацювання фахових видань (в т.ч. першоджерел)	10				
7	Написання реферату	15				
8	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
9	Виконання тестового контролю, експрес-контроль	10				
10	Лабораторна робота (в т.ч. допуск, виконання, захист)	10				
11	Творча робота (в т.ч. есе)	20				
	Макс. кількість балів за видами діяльності студента (МВ)			67		97

**Методика розрахунків
модульної і семестрової оцінок студента в VI семестрі**

№ зп	Оцінка студента	Макс. оцінка	Модуль 1		Модуль 2	
1	Максимальна підсумкова модульна оцінка (ММ)			50		50
2	Фактична кількість балів студента за змістовими модулями (приклад) (ФБ)			50		75
3	Максимальна підсумкова семестрова модульна оцінка (МС)	100				
4	Екзаменаційна рейтингова оцінка (Е)					
5	Підсумкова модульна оцінка студента $M = \text{ФБ} / \text{МВ} * \text{ММ}$			37		39
6	Підсумкова семестрова мод. оцінка $C = \Sigma(\text{ФБ}) / \Sigma(\text{МВ}) * \text{МС}$					76
7	Підсумкова семестрова рейтингова оцінка $P = C + E$					76/C

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.

➤ **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.

➤ **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 5.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 68	«задовільно»	E
69 – 74	«задовільно»	D
75 – 81	«добре»	C
82 – 89	«добре»	B
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 7.3.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог: своєчасність виконання навчальних завдань, повний обсяг їх виконання, якість виконання навчальних завдань, самостійність виконання, творчий підхід у виконанні завдань, ініціативність у навчальній діяльності.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості тощо.

VI. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- Опорні конспекти лекцій.
- Навчальні посібники.
- Робоча навчальна програма.
- Збірка тестових і контрольних завдань для поточного і модульного оцінювання навчальних досягнень студентів.

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: Підручник. – 5-те вид., перероб. й доп. Рекомендовано Міністерством освіти та науки України – К.: Т-во «Знання», 2008. – 582 с.
2. Боринець С.Я. Міжнародні фінанси: Підручник. - 2-те вид., перероб. й доп. Рекомендовано Міністерством освіти та науки України – К.: Т-во «Знання», 2006. – 494 с.
3. Береславська О.І., Наконечний О. М., Пясецька М. Г., Боришкевич О. В., Гордон В. Б. Міжнародні розрахунки та валютні операції: Навч. посіб. / Київський національний економічний ун-т; Українська фінансово-банківська школа при КНЕУ / М.І. Савлук (ред.). - К. : Видавництво КНЕУ, 2002. - 390с.
4. Козак Ю.Г., Логвинова Н.С. Міжнародні фінанси: Навчальний посібник. Вид 3-тє перероб. і доповнено. Рекомендовано МОН України– К.: Центр учбової літератури, 2007. – 640 с.
5. Міжнародні фінанси: Підручник / О.І. Рогач, А.С. Філіпенко, Т.С. Шеремет та ін.; за ред. О.І. Рогача. – К.: Либідь, 2003. – 784 с.
6. Энг Максимо В., Лис Фрэнсис А., Мауер Лоуренс Дж.. Мировые финансы: Пер.с англ.: - М. : ДеКА, 1998. - 734с.

Додаткова література:

7. Боришкевич О. В., Краснова І. В., Білошапка В. С. Баріда Н. П., Макаренко О. І., Краснов В. Г. Валютне регулювання та контроль: навч. посіб. / Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана» / О. В. Боришкевич (заг.ред.). - К: КНЕУ, 2008. - 400 с.
8. Гальчинський А.С. Теорія грошей: Навч.-метод. посіб. - 4. вид., змінене і доп. - К. : Видавництво Соломії Павличко «ОСНОВИ», 2001. – 412 с.
9. Долан Эдвин Дж., Кэмпбелл Колин Д, Кэмпбелл Колин Д., Кэмпбелл Розмари Дж.. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика: Пер.с англ. - М., 1996. - 448с.
10. Кабанець О.І. Кольга В.Д. Валютне регулювання та контроль в Україні. - К., 2000. – 222 с.
11. Красавина Л. Н., Алибегов Т. И., Былиняк С. А., Валовая Т. Д., Катасонов В. Ю. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения: Учебник для студ. вузов, обуч. по направлению «Экономика», спец. «Мировая экономика» и «Финансы и кредит» / Лидия Николаевна Красавина (ред.). - 2-е изд., перераб. и

доп. - М.: Финансы и статистика, 2000. - 606с.

12. Крашенинников В. М., Наумов В. В., Вагин В. Д., Орешкин В. А., Пресняков В. Ю. Валютное регулирование и валютный контроль: Учебник / Вячеслав Михайлович Крашенинников (ред.). - М. : Экономистъ, 2005. - 399с.

13. Лазебник Л.Л. Міжнародне фінансове право: Навч. посібник. Рекомендовано МОН України. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 312 с.

14. Лютий І.О. Валютна політика та перспективи входження України в міжнародне економічне співтовариство. – К., 2000. – 58 с.

15. Міжнародні організації: Навч. посіб. /за ред О.С.Кучика. – 2-ге вид. Перероб. і доп. Рекомендовано МОН України. – К.: Знання, 2007. - 749 с.

16. Руденко Л.В. Міжнародні кредитно-розрахункові та та валютні операції. Вид 2-ге перероб. і доповнено. Рекомендовано МОН України. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 632 с.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
I. Тематичний план навчальної дисципліни.....	5
II. Програма.....	6
Змістовий модуль I.....	6
Змістовий модуль II.....	11
III. Карта самостійної роботи.....	16
IV. Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ).....	16
V. Система поточного та підсумкового контролю знань.....	18
VI. Методичне забезпечення курсу.....	22
VII. Рекомендована література.....	22
Зміст.....	24